

1992

No. 38

**STAATSBLAD
van de
REPUBLIC SURINAME**

**WET van 8 april 1992,
houdende wijziging van de Grondwet van de Republiek Suriname.**

DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIC SURINAME,

In overweging genomen hebbende, dat — in het kader van een verantwoorde inhoudgeving aan het proces van herdemocratisering en herstel van de rechtsstaat — het noodzakelijk is de Grondwet van de Republiek Suriname (S.B. 1987 no 116) te wijzigen;

Heeft, de Staatsraad gehoord, na goedkeuring door De Nationale Assemblée, bekrachtigd de onderstaande wet

Artikel I

Wijziging van de Preambule en van de Hoofdstukken X en XI van de Grondwet

- A. De tweede alinea van de Preambule wordt vervangen door: In aanmerking nemende de staatsgreep van 25 februari 1980 en de gevolgen daarvan.
- B. In artikel 56 lid 2 wordt de hoofdzin "Van deze zittingsperiode van vijf jaren mag slechts bij wet worden afgeweken" vervangen door Deze zittingsperiode van vijf jaren mag slechts bij wet worden verlengd.

Artikel 63 wordt in zijn geheel geschrapt.

2

1992

No. 38

- C. In artikel 65, aanhef, wordt "eed of belofte" vervangen door eed of verklaring en belofte.
- D. In artikel 66, eerste volzin, worden de woorden "bijge staan door het op één na oudste lid in jaren als secretaris" geschrapt.
- E. Artikel 67 wordt gewijzigd als volgt
- (1) in lid 1, tweede volzin, worden de woorden "vice-voorzitter en een secretaris" vervangen door en een vice-voorzitter.
- (2) in de leden 1, 2 en 3 wordt "eed of belofte" telkens vervangen door eed of verklaring en belofte.
- F. Artikel 68 wordt gewijzigd als volgt.
- (1) onderdeel e wordt vervangen door: benoeming tot minister of onderminister;
- (2) onder vernummering van lid 2 tot lid 3, wordt een nieuw lid 2 ingelast, luidende als volgt
2. Het lidmaatschap van De Nationale Assemblée is onverenigbaar met het ministerschap en het onderministerschap, met dien verstande dat bij verkiezing van een minister of onderminister tot lid van De Nationale Assemblée, ten hoogste drie maanden na zijn toelating tot De Nationale Assemblée het ambt van minister of onderminister met het lidmaatschap van De Nationale Assemblée kan worden verenigd.
- G. Artikel 71 wordt gewijzigd als volgt.
- (1) in lid 2 wordt, onder schrapping van de woorden "voorzien bij wet en voorts indien", en vervanging van de punt na "acht" door een komma, toegevoegd de zinsnede onverminderd het bepaalde in artikel 181 lid 2.
- (2) in lid 3 tweede volzin, wordt tussen de woorden "Orde" en "wordt" tussen komma's opgenomen de bijzin waarin ook procedureregels voor de Verenigde Volksvergadering zijn opgenomen.

- H. In artikel 72, aanhef, wordt "navolgende" vervangen door: volgende.
- I. In artikel 73 worden de woorden "sociaal-economisch en politiek te voeren" vervangen door: te voeren sociaal-economisch en politiek.
- J. Artikel 74 wordt gewijzigd als volgt.
- (1) in onderdeel a worden tussen "kiezen" en "van" ingelast de woorden en het besluit tot tussentijds doen aftreden.
- (2) er worden drie nieuwe onderdelen toegevoegd, luidende als volgt:
- c. het voordragen voor benoeming aan de President van de leden en de plaatsvervangende leden van het Constitutioneel Hof;
- d. het benoemen, schorsen en ontslaan van haar griffier;
- e. het organiseren van een Verenigde Volksvergadering.
- K. In artikel 80 lid 2 wordt "artikel 137" vervangen door: de artikelen 106, 137 en 144 lid 2.
- L. (1) In artikel 81 wordt "de vergadering" vervangen door: een buitengewone vergadering.
- (2) In artikel 81 worden de woorden "op de eerste werkdag in september" vervangen door: uiterlijk op de eerste werkdag in oktober
- M. In artikel 83 worden de leden 2 en 3 vervangen door twee nieuwe leden, luidende als volgt
2. Alle besluiten van De Nationale Assemblée worden genomen met gewone meerderheid van het aantal uitgebrachte stemmen, met uitzondering van het bepaalde in lid 3 van dit artikel en in de artikelen 60, 71 lid 2 en 84 lid 4.

3. Een meerderheid van ten minste 2/3 deel van het grondwettelijk aantal leden van De Nationale Assemblée is vereist voor het nemen van een besluit inzake:
- a. het wijzigen van de Grondwet,
- b. het wijzigen van de Kiesregeling, voor zover het de in artikel 60 aangegeven onderwerpen betreft,
- c. het kiezen van de President;
- d. het kiezen van de Vice-President,
- e. het houden van een Verenigde Volksvergadering, behoudens het bepaalde in artikel 181 lid 2;
- f. het houden van een volksraadpleging.
- N. Artikel 84 lid 3 wordt vervangen als volgt
- De stemming moet geschieden bij hoofdelijke oproeping wanneer ten minste vijf leden dit verlangen en alsdan mondeling doch bij het doen van een keuze of voordracht van personen bij gesloten en ongetekende briefjes.
- O. In artikel 87 lid 1, eerste volzin, wordt het woord "zijn" vervangen door: haar
- P. In artikel 88 wordt "85 tweede lid" vervangen door 85 lid 2.

Artikel II

Wijziging van de Hoofdstukken XII, XIII en XIV van de Grondwet

- B. In artikel 93, aanhef, wordt "navolgende eed of belofte" vervangen door volgende eed of verklaring en belofte.
- B1 Artikel 94 wordt vervangen als volgt
- "De President en de Vice-President oefenen naast hun ambt geen andere politiek-bestuurlijke overheidsambten uit, bekleden geen functies in het bedrijfsleven of in de vakbeweging en oefenen evenmin andere beroepen uit.

- C. In artikel 97 lid 1 worden de woorden "en de voorzitter en de overige leden van de Staatsraad en" vervangen door de leden van de Staatsraad en de voorzitter, onder-voorzitter en leden van.
- E. Artikel 110 wordt gewijzigd als volgt.
- (1). in onderdeel f worden de woorden "wetsontwerpen en staatsbesluiten" vervangen door wetsontwerpen en ontwerp-staatsbesluiten.
- (2). onderdeel g wordt vervangen als volgt.
g. het schorsen van besluiten van de Raad van Ministers en van Ministers.
- F. In artikel 114, aanhef, wordt "navolgende eed of belofte" vervangen door volgende eed of verklaring en belofte.
- G. Artikel 115 wordt gewijzigd als volgt:
- (1). het cijfer 1 in de aanhef wordt geschrapt en "navolgende" wordt vervangen door: volgende.
- (2). de onderdelen a, b, f en g vervallen, en de onderdelen c, d, e en h worden tot onderscheidenlijk a, b, c en d verletterd.
- (3). in onderdeel b, nieuw, worden de woorden "en de grondwettigheid" geschrapt.
- (4). lid 2 vervalt.
- H. In artikel 121 worden de woorden "adviserende en controlerende" geschrapt.
- I. Artikel 122 wordt gewijzigd als volgt:
- (1). in de aanhef wordt "Reglement van Orde van" vervangen door: Reglement van Orde voor.
- (2). in onderdeel c wordt "haar" vervangen door: hem.
- J. Artikel 123 wordt gewijzigd als volgt:
- (1). vóór "De leden" wordt het cijfer 1 geplaatst en de woorden "hen" en "Reglement van Orde van" worden ver-

- vangen door: "hun" onderscheidenlijk "Reglement van Orde voor".
- (2). er wordt een nieuw lid 2 opgenomen, luidende als volgt:
2. De Ministers zijn verantwoording verschuldigd aan de President.
- K. In het opschrift na artikel 123 wordt "afdeling" geschreven met een beginhoofdletter, en na artikel 124 worden onder elkaar opgenomen de opschriften Vijfde Afdeling. NADE-RE BEPALINGEN.
- L. In artikel 124, tweede alinea wordt "verschuldigd" vervangen door: verschuldigd.
- M. In artikel 125, aanhef, wordt "eed of belofte" vervangen door: eed of verklaring en belofte.
- N. In artikel 127 wordt "Reglement van Orde van" vervangen door: Reglement van Orde voor.
- O. In artikel 128 wordt de zinsnede "De Nationale Assemblée stelt een Nationale Veiligheidsraad in, hierna te noemen de Veiligheidsraad, wanneer" vervangen door Er is een Nationale Veiligheidsraad, die zijn werkzaamheden kan aanvangen pas nadat.
- P. Artikel 129 wordt vervangen als volgt.
- De Veiligheidsraad bestaat uit:
- de President, als voorzitter,
  - de Vice-President, als vice-voorzitter;
  - de Minister belast met justitiële aangelegenheden;
  - de Minister belast met defensieaangelegenheden;
  - een ander lid van de Raad van Ministers;
  - de Bevelhebber van het Nationaal Leger;
  - de Korpschef van het Korps Politie Suriname.

Q Artikel 130 wordt gewijzigd als volgt

(1). vóór "De Veiligheidsraad" wordt het cijfer 1 geplaatst, en de zinsnede "in geval van oorlog, oorlogsgevaar of staat van beleg en andere buitengewone omstandigheden, nader bij wet te bepalen" wordt vervangen door in gevallen als in artikel 128 bedoeld.

(2). er wordt een nieuw lid 2 opgenomen, luidende als volgt

2. Nadere regels met betrekking tot het uitoefenen van de bevoegdheden door de Veiligheidsraad en het uitroepen van de noodtoestand, als in artikel 102 lid 3 bedoeld, worden bij wet vastgesteld.

Artikel III

Wijziging van de Hoofdstukken XV, XXI, XXII en XXIII van de Grondwet

- A. In artikel 131 lid 3 wordt, onder schrapping van de komma na "opsporing", tussen dit woord en het erop volgende woord "de" ingelast en.
- B. In artikel 137 wordt tussen "één of meer" en "grondrechten" ingelast de zinsnede der in Hoofdstuk V genoemde.
- C. In artikel 143 wordt het woord "President" vervangen door "President van het Hof van Justitie" en wordt "142 tweede lid" vervangen door "142 lid 2"
- D. Artikel 144 wordt vervangen door een nieuw artikel, luidende als volgt.
- 1 Er is een Constitutioneel Hof, zijnde een onafhankelijk orgaan, dat gevormd wordt door de voorzitter, de vice-voorzitter en drie leden, die — evenals de drie plaatsvervangende leden — voor een periode van vijf jaren op voordracht van De Nationale Assemblée door de President worden benoemd.

- 2 Het Constitutioneel Hof heeft tot taak.
- het toetsen van de inhoud van wetten of gedeelten daarvan aan de Grondwet en aan van toepassing zijnde overeenkomsten met andere mogendheden en met volkenrechtelijke organisaties;
  - het beoordelen van de verenigbaarheid van besluiten van overheidsorganen met één of meer der in Hoofdstuk V genoemde grondrechten.
3. Ingeval het Constitutioneel Hof oordeelt dat er strijdigheid is met één of meer bepalingen van de Grondwet of van een overeenkomst als in lid 2 onder a bedoeld, wordt de wet of worden gedeelten daarvan dan wel de besluiten van de overheidsorganen geacht onverbindend te zijn.
4. Nadere regels met betrekking tot de samenstelling, de inrichting en de werkwijze, alsmede de rechtsgevolgen van beslissingen van het Constitutioneel Hof, worden bij wet vastgesteld.
- E. In artikel 156 lid 3 wordt in de eerste alinea de tweede volzin geschrapt, en wordt in de tweede alinea "plechtige" vervangen door buitengewone.
- F. In artikel 159 worden de woorden "van de lagere overheidsorganen" geschrapt.
- G. In artikel 164 wordt het woord "regionale", voorkomende vóór "districts- en ressortplannen", geschrapt.
- H. In artikel 169 lid 1 wordt het woord "wordt" vervangen door worden.
- I. In artikel 170 lid 2 wordt "Staatsblad" vervangen door Advertentieblad.
- J. Artikel 173 wordt gewijzigd als volgt.
- (1). in lid 1 wordt de zinsnede "draagt de regering deze ter schorsing voor aan de Staatsraad" vervangen door

of het nationaal belang, worden ze door de President geschorst.

(2). in lid 2 worden de woorden "door de Staatsraad", geschrapt.

K. Artikel 176 vervalt.

Artikel IV

Wijziging van de Hoofdstukken XXIV, XXV en XXVI van de Grondwet

A. Het opschrift van Hoofdstuk XXIV "GEWAPENDE MACHTEN" wordt vervangen door: LEGER EN POLITIE.

B. De artikelen 177 en 178 worden vervangen door een artikel, luidende als volgt:

Artikel 177

1. Het Nationaal Leger heeft tot taak de verdediging van de souvereiniteit en de territoriale integriteit van Suriname tegen buitenlandse gewapende militaire agressie
2. Onverminderd het bepaalde in het vorige lid, kan het Leger belast worden met bijzondere taken bij wet te regelen.
3. Het Leger oefent zijn taak uit onder verantwoordelijkheid van en in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregelen.
4. De inrichting van het Nationaal Leger en de rechtspositie van de militairen worden bij wet geregeld.

C. Artikel 178 wordt vervangen als volgt:

1. De Politie heeft tot taak:
  - a. de handhaving van de openbare orde en de inwendige veiligheid, het voorkomen van inbreuken daarop en de bescherming van personen en goederen;

- b. de opsporing van strafbare feiten en het toezicht op de naleving van wettelijke voorschriften, op overtreding waarvan straf is gesteld.
2. Onverminderd het bepaalde in het vorige lid, kan de politie belast worden met bijzondere taken bij wet te regelen.
3. De politie oefent haar taak uit onder verantwoordelijkheid van en in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregelen.
4. De inrichting van het Korps Politie Suriname en de rechtspositie van de ambtenaren van politie worden bij wet geregeld.

Er wordt een nieuw artikel 179 toegevoegd, luidende als volgt:

Artikel 179

1. Militairen of ambtenaren van politie die lid worden van één der volksvertegenwoordigende lichamen worden van rechtswege op non-actief gesteld.
2. Regels met betrekking tot het openbaar maken van gedachten of gevoelens dan wel de uitoefening van het recht van vereniging, van vergadering en van betoging door militairen en ambtenaren van politie worden bij wet gesteld.

D. Artikel 180 wordt gewijzigd als volgt.

(1). in de leden 3 en 4 worden de woorden "is verplicht" telkens vervangen door: kan worden verplicht.

(2). lid 8 vervalt.

E. Artikel 181 wordt gewijzigd als volgt:

(1). in lid 2, aanhef, worden tussen "bijeen" en de dubbele punt ingelast de woorden: voor de derde stemming.

(2). in onderdeel b worden tussen "stemmingen" en "de grondwettelijke" ingelast de woorden "in De Nationale Assemblée", en wordt, onder plaatsing van een komma-

punt na "behaald", de zinsnede "voor de derde stemming om genoemde functionarissen bij meerderheid van stemmen te verkiezen" geschrapt.

(3). onderdeel d vervalt.

(4). er wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende als volgt.

3. Besluiten in de Verenigde Volksvergadering worden genomen met gewone meerderheid van het aantal uitgebrachte stemmen, indien meer dan de helft van het totaal aantal in functie zijnde leden van de in lid 1 genoemde organen tegenwoordig is.

Artikel V

Andere Wijzigingen en Slotbepaling

- 1 De hieronder genoemde artikelen van de Grondwet worden gewijzigd als volgt:
  - a. in artikel 1 lid 2 wordt "de" geschreven met een beginhoofdletter, en wordt "zijn" vervangen door haar
  - b. in artikel 2 wordt in lid 1 "Zuid-amerikaans" vervangen door Zuidamerikaans, en in lid 2 wordt "zij" vervangen door hij.
  - c. in artikel 5 lid 1 wordt "bouw" vervangen door vestiging.
  - d. in de artikelen 5 lid 3, 26 lid 4 en 27 lid 2 wordt telkens het woord "productie" vervangen door produktie.
  - e. in artikel 23 worden tussen "of" en "uitzonderings-toestand" ingelast de woorden een andere.
  - f. na artikel 31 wordt boven het opschrift "RECHTEN VAN ONDERNEMERS" opgenomen het opschrift. Zesde Afdeling A.
  - g. artikel 39 wordt gewijzigd als volgt
    - (1). in lid 1 wordt "hen" vervangen door hun.
    - (2). in lid 2, aanhef, wordt "haar" vervangen door zijn.

(3). in lid 2, onderdeel e, wordt "productieve" vervangen door: produktieve.

h. het boven artikel 40 voorkomende opschrift "TAAK VAN DE STAAT BIJ DE ECONOMISCHE ORDENING" wordt geschrapt.

i. artikel 43 wordt vervangen als volgt.

Voorzieningen ter bevordering van investeringen in de produktieve sector worden bij wet vastgesteld.

j. in artikel 48 lid 3 wordt "producten" vervangen door produkten.

k. in artikel 52 lid 2 wordt de zinsnede "hetwelk tot uitdrukking komt" vervangen door welke tot uitdrukking komen.

l. in artikel 53 lid 3, aanhef, wordt "hun" vervangen door: haar.

m. artikel 54 lid 2 wordt gewijzigd als volgt:

(1). in de aanhef wordt "navolgende" vervangen door volgende.

(2). in onderdeel c wordt het woord "plaatselijke," geschrapt.

(3). in onderdeel d worden de woorden "en de meerderheid" vervangen door door de meerderheid.

n. in artikel 150 worden tussen "voorzitter" en "de leden" ingelast de woorden ,de ondervoorzitter

o. in artikel 154 lid 1 wordt "productieve" vervangen door: produktieve.

p. de opschriften HOOFDSTUK XXVIII en HOOFDSTUK XXIX worden vervangen door: Derde Afdeling onderscheidenlijk Vierde Afdeling.

q. artikel 185 vervalt.

2. De bij de Grondwet behorende Inhoudsopgave wordt, voor zover nodig, in overeenstemming met de hiervoren aangebrachte wijzigingen aangepast.

3. Deze wet treedt in werking met ingang van de dag volgende op die van haar afkondiging in het Staatsblad van de Republiek Suriname.

Gegeven te Paramaribo, de 8ste april 1992.
R.R. VENETIAAN.

De Vice-President,
Voorzitter van de Raad van Ministers,
J.R. AJODHIA.

De Minister van Justitie en Politie,
S.K. GIRJASING.

De Minister van Binnenlandse Zaken,
J.S. SISAL.

De Minister van Regionale Ontwikkeling,
R.B.R. NOOITMEER.

De Minister van Defensie,
S.F. GILDS.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S. Ch. MUNGRA.

De Minister van Planning en
Ontwikkelingssamenwerking,
E.J. SEDOC.

De Minister van Financiën,
E.J. SEDOC.

De Minister van Handel en Industrie,
T. GOBARDHAN.

De Minister van Landbouw, Veeteelt en Visserij,
S. SETROREDJO.

De Minister van Natuurlijke Hulpbronnen,
H.R. POLLACK.

De Minister van Arbeid,
R.G. SIMONS.

De Minister van Sociale Zaken en
Volkshuisvesting,
W. SOEMITA.

De Minister van Onderwijs en
Volksontwikkeling,
C.F. PIGOT.

De Minister van Volksgezondheid,
M.R. KHUDABUX.

De Minister van Openbare Werken,
R. RANDJIETSINGH.

De Minister van Transport,
Communicatie en Toerisme,
J.A. DEFARES.

Uitgegeven te Paramaribo, de 9e april 1992.

De Minister van Binnenlandse Zaken,
J.S. SISAL.

**WET van 8 april 1992,
houdende wijziging van de Grondwet van de Republiek Suriname.**

MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Algemeen

Nog voordat het Voorontwerp van de Grondwet ter goedkeuring bij referendum aan het Surinaamse volk werd voorgelegd (hetgeen op 30 september 1987 plaatsvond), waren er — zowel vanuit politieke partijen als vanuit maatschappelijke organisaties — ernstige inhoudelijke bedenkingen gemaakt tegen bepaalde artikelen ervan, met name tegen die bepalingen, welke betrekking hebben op de positie en de rol van het leger, waaraan ook politieke functies zijn toegekend.

Evenwel werd de Grondwet — ondanks haar gedeeltelijk tekortschieten, niet alleen in materieel maar ook in formeel opzicht — toch met overweldigende meerderheid geaccepteerd, teneinde het ingezette herdemocratiseringsproces niet te stagneren en het volk de gelegenheid te bieden door middel van vrije en geheime verkiezingen zijn vertegenwoordigers aan te wijzen. Wel heeft het in de bedoeling gelegen, om na het aantreden van de Regering in 1988 een wijziging van de Grondwet tot stand te brengen. Maar door diverse omstandigheden zijn de initiatieven tot de realisatie van deze in het vooruitzicht gestelde wijziging niet verwezenlijkt.

Intussen is, als gevolg van de gebeurtenissen op 24 december 1990, de kritiek van de bevolking op sommige gedeelten van de Grondwet toegenomen. Daarom is het noodzakelijk om nu, na de verkiezingen van 25 mei 1991, de Grondwet in dier voege te wijzigen, dat het leger niet langer andere dan de in een democratische rechtsstaat normale militaire taken en functies heeft.

Behalve de wijziging van die artikelen, welke op taak en bevoegdheden van het Nationaal Leger — en wat daarmee samenhangt — betrekking hebben, zijn er ook andere belangrijke inhoudelijke wijzigingen voorgesteld, welke strekken tot opheffing van enkele knelpunten en onduidelijkheden, die bij de praktische toepassing van de Grondwet aan het licht zijn gekomen.

Tevens is van de gelegenheid gebruik gemaakt, om wijzigingen in diverse artikelen aan te brengen, teneinde geconstateerde juridisch-systematische, technisch-juridische en grammaticale onvolkomenheden te corrigeren, hetgeen echter — gelet op de urgentie van de Grondwetwijziging — zeker niet uitputtend kan worden genoemd.

2 Het Nationaal Leger

In de Grondwet zoals die in 1987 werd goedgekeurd, is aan het Nationaal Leger — een "Gewapende Macht", zijnde "de militaire voorhoede van het volk van Suriname" — niet alleen de taak van "verdediging van de soevereiniteit en zelfstandigheid" van de Republiek opgedragen, maar ook "het beschermen van de hoogste rechten en vrijheden van land en volk met het dienen van rechtsorde, vrede en veiligheid" en het arbeiden "aan de nationale opbouw en de bevrijding van de natie" (artikel 177). Leiding aan deze taken wordt gegeven door het Militair Gezag, „het vertegenwoordigend orgaan van het Nationaal Leger", hetwelk ook tot taak heeft "de voorwaarden te garanderen, waardoor het Surinaamse volk een vreedzame overgang naar een democratische en sociaal rechtvaardige maatschappij kan realiseren en consolideren" (artikel 178). En voorts kan het Surinaamse volk, in buitengewone omstandigheden, "onder leiding van het Nationaal Leger middels verdedigingsstructuren op directe wijze participeren in de verdediging van het land" (artikel 180 lid 8).

Dat aan het leger staatsrechtelijk erkende politieke functies zijn opgedragen, verdraagt zich echter niet met de functionering van een democratische rechtsstaat, waarvan de grondslagen in de Grondwet zijn vastgelegd, weshalve dergelijke bepalingen niet langer kunnen worden gehandhaafd. Voorgesteld is dan ook deze artikelen te schrappen (zie Artikel IV sub B en sub D). Ter voorkoming van elke ongewenste associatie is ook het opschrift "Gewapende Machten" vervangen door "Leger en Politie" wat de normale taak van het leger respectievelijk de politie is (zie Artikel IV sub A). Voorts is de militaire dienstplicht, alsook de burgerdienstplicht (artikel 180 leden 3 en 4), afhankelijk gesteld van het oordeel van De Nationale Assemblée op grond van eventueel zich voordoende bijzondere omstandigheden (zie Artikel IV sub D).

Thans is (in artikel 177, nieuw) duidelijk de taak van het leger omschreven, met de mogelijkheid om nodig gebleken bijzondere taken bij wet vast te stellen (leden 1 en 2). De taak van "bescherming van de gemeenschap tegen georganiseerd gewapend geweld" (lid 1 sub b) houdt in, dat — indien het bevoegd gezag zulks nodig oordeelt — delen van het leger tegen dergelijk geweld, waardoor de inwendige veiligheid ernstig in gevaar wordt gebracht, kunnen worden ingezet. Ook is nu ondubbelzinnig vastgelegd (lid 3), dat het leger zijn taak uitoefent "onder verantwoordelijkheid van en in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregelen" (zie Artikel IV sub B). Constitutioneel wordt in dit verband met "bevoegd gezag" bedoeld de middels vrije en geheime verkiezingen democratisch tot stand gekomen Regering, met de geen militairen zijnde President als Opperbevelhebber en Minister van Defensie als politiek verantwoordelijke organen.

Een analoge regeling is gegeven voor de politie (in artikel 178 nieuw), waaraan — naast de normale taak van handhaving van openbare orde en veiligheid en opsporing van strafbare feiten — bij wet ook bijzondere taken kunnen worden opgedragen (leden 1 en 2). Ook de politie oefent haar taak uit "onder verantwoordelijkheid van en in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregelen" (zie Artikel IV sub C). In dit verband zijn de Minister van Justitie en Politie als het politiek verantwoordelijk orgaan en de Procureur-Generaal als het technisch verantwoordelijk orgaan het "bevoegd gezag".

Voorts is uitdrukkelijk vastgelegd (artikel 179 lid 1), dat militairen of ambtenaren van politie die lid worden van één der volksvertegenwoordigende lichamen van rechtswege op non-actief worden gesteld. In dit geval behouden betrokken ambtenaren hun bezoldiging en de daarvoor in aanmerking komende emolumenten. Het wordt algemeen nodig geacht om voor militairen of ambtenaren van politie de uitoefening van enkele grondrechten bij wet aan regels en beperkingen te onderwerpen (artikel 179 lid 2).

3. De Veiligheidsraad

In de Grondwet is bepaald, dat De Nationale Assemblée een Nationale Veiligheidsraad instelt, "wanneer de daartoe bevoegde organen besloten hebben tot het afkondigen van de staat van oorlog, etc....." (artikel 128). Maar niet in overeenstemming hiermee is het bepaalde omtrent de samenstelling van de Veiligheidsraad (artikel 129), dat ervan uitgaat dat er een Veiligheidsraad is. Deze tegenstrijdigheid is thans weggehaald door te bepalen dat er een Veiligheidsraad is, die echter zijn werkzaamheden pas kan aanvangen, nadat een uitzonderingstoestand is afgekondigd (zie Artikel II sub O).

Vermits elke vorm van uitzonderingstoestand door de "bevoegde organen" moet zijn afgekondigd — en deze zijn de Assemblée en de President (zie artikel 102 leden 1, 2 en 3) — kan de Veiligheidsraad niet eerder functioneren en van de hem bij artikel 130 toegekende "speciale bevoegdheden" gebruik maken. De storende herhaling, waarbij niet dezelfde formulering is gevolgd (zie de artikelen 128 en 130), is thans weggehaald door de betreffende zinsnede in artikel 130, onder verwijzing naar artikel 128, te schrappen. Voorts is bepaald, dat nadere regels omtrent het uitoefenen van de bevoegdheden door de Veiligheidsraad en het uitroepen van de noodtoestand (als in artikel 102 lid 3 bedoeld) bij wet worden vastgesteld (zie Artikel II sub Q).

Wat de samenstelling van de Veiligheidsraad betreft (artikel 129), kan het volgende worden opgemerkt. Het is niet juist, dat de Voorzitter van De Nationale Assemblée er deel van uitmaakt, daar de Assemblée juist toestemming tot het afkondigen van de uitzonderingstoestand moet geven. Voorts spreekt het vanzelf, dat niet een vertegenwoordiger van het Ministerie van Justitie en Politie en een lid van de Raad van Ministers er zitting in moeten hebben, doch de Minister van Justitie en Politie en de Minister van Defensie, als ook een andere Minister, door de Raad van Ministers aan te wijzen, zulks afhankelijk van de heersende bijzondere omstandigheid; ook niet twee vertegenwoordigers van het Nationaal Leger en een vertegenwoordiger van het Korps Politie Suriname, doch de Bevelhebber en de Korpschef (zie Artikel II sub P).

4. De Nationale Assemblée

Aangezien de Staatsraad het staatsrechtelijk adviesorgaan van de Regering is, spreekt het vanzelf dat dit college — waarin ook vertegenwoordigers van de vakbeweging en van de werkgeversorganisaties zitting hebben — door de President moet worden gehoord. Overigens staat het de President natuurlijk vrij, om zich ook door andere maatschappelijke groeperingen en door andere instanties te laten informeren.

Ofschoon de bedoeling van de bepaling van artikel 56 lid 2 voldoende duidelijk is, is ter voorkoming van elk misverstand in dit opzicht thans duidelijk vastgelegd, dat verlenging van de zittingsperiode van vijf jaren slechts mogelijk is bij wet indien buitengewone omstandigheden het houden van een verkiezing verhinderen (zie Artikel I sub B).

De in de praktijk met de toepassing van de Grondwet opgedane ervaring heeft de behoefte aan een aantal andere inhoudelijke wijzigingen met betrekking tot De Nationale Assemblée aan het licht gebracht. Teneinde aan de gevoelde behoefte tegemoet te komen dan wel elk misverstand omtrent het bepaalde uit te sluiten, is dan ook een aantal wijzigingen voorgesteld, welke de volgende onderwerpen betreffen:

De bepaling, dat op de eerste vergadering van de nieuw gekozen Assemblée de voorzitter wordt bijgestaan "door het op één na oudste lid in jaren als secretaris" (artikel 66, eerste lid) en dat door deze vergadering "een secretaris" van De Nationale Assemblée wordt gekozen (artikel 67 lid 1), mist elke praktische betekenis, daar van oudsher deze functie door de griffier wordt vervuld. Daarom zijn de genoemde artikelen dienovereenkomstig gewijzigd (zie Artikel I sub D en sub E).

Ook is bepaald (artikel 68 lid 2, nieuw), dat een minister of onderminister die tot lid van de Assemblée is gekozen, ten hoogste drie maanden na zijn toelating als lid van de Assemblée beide ambten kan verenigen (zie Artikel I sub F): hiervoor is aansluiting gezocht bij het bepaalde in de Grondwet van 1975 (artikel 48 lid 3).

Over de bepalingen inzake het nemen van besluiten door De Nationale Assemblée met gewone of met gekwalificeerde meerderheid (artikelen 71 lid 2 en 83 leden 2 en 3) heeft er recentelijk enige onduidelijkheid bestaan. Thans is op duidelijke

wijze geregeld, dat alle besluiten van de Assemblée met gewone meerderheid van het aantal uitgebrachte stemmen worden genomen, tenzij uitdrukkelijk een 2/3 meerderheid is voorgeschreven (zie Artikel I sub M). En bij mondeling stemmen is "hoofdelijke oproeping" niet langer verplicht (zie artikel I sub N).

5. De Verenigde Volksvergadering

De ervaring, met de toepassing van de bepalingen inzake de Verenigde Volksvergadering opgedaan, heeft aan het licht gebracht dat het wenselijk is onduidelijkheden met betrekking tot het karakter en het functioneren van de Volksvergadering weg te maken, hetgeen in het onderhavige ontwerp is gedaan. Daarbij is ervan uitgegaan, dat in de gevallen die hier nadere regelingen behoeven de Volksvergadering staatsrechtelijk een vergadering is die in het verlengde van de vergadering van de Assemblée ligt, en wel een vergadering van alle volksvertegenwoordigende organen, derhalve van een groot aantal afzonderlijke colleges, waarvan de leden bijeenkomen om (in derde stemming) te beslissen, omdat de Assemblée geen besluit heeft kunnen nemen.

Imperatief is voorgeschreven (artikel 181 lid 2), dat de Volksvergadering — zonder dat daarvoor een besluit van de Assemblée vereist is — bijeenkomt voor de derde stemming, nadat de Assemblée omtrent de aldaar aangegeven onderwerpen in twee stemmingsronden geen besluit met 2/3 meerderheid van het grondwettelijk aantal leden heeft kunnen nemen. Daarnaast is de mogelijkheid opengelaten (artikelen 71 lid 2 en 83 lid 3), dat de Assemblée met 2/3 meerderheid tot het houden van een Volksvergadering besluit, indien zij zulks nodig acht.

De op het voorgaande betrekking hebbende en daarmee samenhangende artikelen, zijn thans zodanig geformuleerd, dat onduidelijkheid en misverstand te dien aanzien uitgesloten moeten worden geacht:

- in artikel 71 lid 2 is nu expliciet vastgelegd, dat de Assemblée met gekwalificeerde meerderheid tot het houden van een Volksvergadering kan besluiten, "onverminderd het bepaalde in artikel 181 lid 2" (zie Artikel I sub C);

- in artikel 83 lid 3, nieuw — waar bepaald is voor welke besluiten van de Assemblée een 2/3 meerderheid van het grondwettelijk aantal stemmen is vereist — is uiteraard ook het houden van een Volksvergadering opgenomen, met de vermelding "behoudens het bepaalde in artikel 181 lid 2" (zie Artikel I sub M);
- ook is nu bepaald, dat in het Reglement van Orde voor De Nationale Assemblée tevens procedureregels voor de Volksvergadering worden opgenomen (artikel 71 lid 3), en dat het organiseren van een Volksvergadering (artikel 74 sub d, nieuw) een taak van de Assemblée is (zie Artikel I sub G en sub J);
- voorts is artikel 181 lid 2 zodanig gewijzigd, dat daarin nu duidelijk is bepaald, dat de Volksvergadering "voor de derde stemming" bijeenkomt omtrent de aldaar genoemde drie onderwerpen, nadat de Assemblée in twee stemmingsronden niet heeft kunnen beslissen (zie Artikel IV sub E);
- tenslotte is in artikel 181 lid 3, nieuw, bepaald dat besluiten in de Volksvergadering met gewone meerderheid van het aantal uitgebrachte stemmen worden genomen, terwijl het quorum gevormd wordt door "meer dan de helft van het totaal aantal in functie zijnde leden" van de Assemblée, de Districtsraden en de Ressortraden (zie Artikel IV sub E).

6. De Regering

Nu is expliciet vastgelegd (artikel 123 lid 2, nieuw), dat de ministers verantwoording aan de President verschuldigd zijn (zie Artikel II sub J). Tot nu toe moest deze verhouding indirect worden afgeleid uit het bepaalde, dat de President — die verantwoording aan de Assemblée is verschuldigd (artikel 90 lid 2) — de ministers benoemt en ontslaat (artikel 110 sub e); en vooral uit het bepaalde, dat de onderminister verantwoording aan de President is verschuldigd, "onverminderd de verantwoordelijkheid van de minister" (artikel 124, tweede lid). Ook is nu expliciet opgenomen (artikel 110 sub g, nieuw), dat de President bevoegd is besluiten van de Raad van

Ministers en van de Ministers te schorsen (zie Artikel II sub E).

7. De Staatsraad

In de Grondwet zijn aan de Staatsraad — een orgaan, waarvan de leden niet gekozen zijn doch benoemd worden — naast adviserende, ook beleidsbegeleidende, controlerende en uitvoerende bevoegdheden toegekend, welke bezwaarlijk geacht kunnen worden in overeenstemming te zijn met een slagvaardig functioneren van de Raad van Ministers en van de Districtsraden, welke toch organen zijn die (direct of indirect) middels vrije en geheime verkiezingen tot stand zijn gekomen. Daarom is in het onderhavige ontwerp een aantal wijzigingen opgenomen, welke de strekking hebben aan deze verregaande bevoegdheden een eind te maken, opdat de Staatsraad zich volledig aan zijn taken als staatsrechtelijk adviesorgaan van de Regering en de President zal kunnen wijden.

De verstgaande bevoegdheid van de Staatsraad is het schorsen van besluiten van de Raad van Ministers en van niet algemeen bindende regels houdende besluiten van de lagere organen — met name die van de Districtsraden — indien deze naar zijn oordeel in strijd zijn met de Grondwet, de wet en het Regeringsprogramma (artikelen 115 lid 1 sub b en 173 lid 1). Aan de President is het overgelaten, om binnen een maand een schorsingsbesluit van de Staatsraad al dan niet te bekrachtigen (artikel 115 lid 2); bij bekrachtiging is de President verplicht voor de publikatie hiervan in het Staatsblad zorg te dragen (artikel 110 sub g). En aan de Assemblée is de bevoegdheid toegekend, om een bindend besluit te nemen, indien de Districtsraad zich niet met een schorsingsbesluit van de Staatsraad kan verenigen (artikel 173 lid 2). Aan deze schorsingsbevoegdheid van de Staatsraad is thans een eind gemaakt door vervallenverklaring van de daarvoor in aanmerking komende bepalingen (zie Artikel II sub E, sub G en sub H en Artikel III sub J).

Wat de beleidsbegeleidende en toezichthoudende bevoegdheden van de Staatsraad concreet inhouden, is evenwel niet in de Grondwet geregeld; er staat slechts, dat de Staatsraad bevoegd is tot "het begeleiden van het staatsbestuur en het

toezien op de richtige uitvoering door de Regering van de besluiten van De Nationale Assemblée" (artikel 115 lid 1 sub a). Evenmin is duidelijk, welke inhoud moet worden gegeven aan de uitvoerende bevoegdheid van de Staatsraad. "het zorgen voor de mobilisatie van het volk, wanneer het nationaal belang zulks vereist" (artikel 115 lid 1 sub g). Voorts is de Staatsraad bevoegd om, "voor zover nodig, voorstellen van wet en staatsbesluiten aan de Regering" te doen (artikel 115 lid 1 sub f). In het onderhavige ontwerp zijn deze bepalingen dan ook geschrapt (zie Artikel II sub G).

Tenslotte is ook artikel 185 vervallen verklaard (zie artikel V lid 1 sub q), vermits het daarin bepaalde slechts tot aan de tweede zittingsperiode van de Assemblée heeft gegolden en derhalve de nieuwe samenstelling — uitvoering gevende aan het bepaalde in artikel 113 — door wijziging van de "Wet Staatsraad" (S.B. 1988 no. 95) moet worden geregeld.

Het ligt in de bedoeling dat in ieder geval de volgende groepen of organisaties in de Staatsraad zitting zullen hebben:

- Vertegenwoordigers van de Vakbeweging;
- Vertegenwoordigers van het bedrijfsleven;
- Vertegenwoordigers van de in De Nationale Assemblée participerende politieke partijen.

8. Het Constitutioneel Hof

In de Grondwet is voorzien in de instelling van een Constitutioneel Hof, dat belast is met "de beoordeling van de grondwettigheid van wettelijke regelingen en maatregelen" (artikel 144 lid 1). Evenwel is er nagelaten enige duidelijkheid in het karakter en de omvang van de bevoegdheden van dit orgaan te verschaffen, maar is de regeling van "de samenstelling, taken en bevoegdheden van dit orgaan" geheel aan de wet overgelaten. Door deze onduidelijkheid kon tot nu toe er niet toe worden overgegaan het Constitutioneel Hof in te stellen en aan zijn bevoegdheden op staatsrechtelijk verantwoorde wijze vorm en inhoud te geven. Daarom is het wenselijk, dat in de Grondwet zelf van dit belangrijke orgaan — waarvan

de activiteit een inbreuk op het grondwettelijk gehuldigde beginsel van onschendbaarheid van de wet betekent — de hoofdzaken omtrent samenstelling en bevoegdheden worden vastgesteld en alleen een nadere uitwerking daarvan aan de wet wordt overgelaten.

Binnen het staatsrechtelijk bestel dat in de Grondwet is neergelegd, kunnen de werkzaamheden van het Constitutioneel Hof enerzijds niet van wetgevende aard zijn, daar wetgeving een gezamenlijke politieke activiteit van Assemblée en Regering is (artikel 70), met de Assemblée als het hoogste orgaan van de staat (artikel 55 lid 2); maar anderzijds evenmin van rechtsprekende aard, daar deze justitiële activiteit voorbehouden is aan de Rechterlijke Macht, met het Hof van Justitie als de hoogste met rechtspraak belaste instantie (artikel 139).

Derhalve zal het Constitutioneel Hof een onafhankelijk staatsrechtelijk toetsingsorgaan moeten zijn, dat zich als zodanig noch met wetgeving noch met rechtspraak inlaat, doch dat wel de bevoegdheid moet hebben om, bij geconstateerde strijdigheid met de Grondwet, de wet of bepalingen daarvan onverbindend te verklaren, het aan de Wetgever overlatend om de gewraakte wet of bepaling te wijzigen of in te trekken, en aan de rechter overlatend om in concrete gevallen recht te spreken. Het een en ander is in het onderhavige ontwerp (artikel 144, nieuw) in deze zin geregeld (zie Artikel III sub D).

Het Constitutioneel Hof als juridisch toetsingsorgaan zal zich in de eerste plaats met de "(abstracte) normtoetsing" dienen bezig te houden het toetsen van de inhoud van wetten of gedeelten daarvan op verenigbaarheid met bepalingen van de Grondwet of van geldende verdragen en overeenkomsten met volkenrechtelijke organisaties (artikel 144 lid 2 sub a). Vermits deze "materiële toetsing" in strijd is met de bepaling dat de wetten onschendbaar zijn (artikel 80 lid 2), is een omissie in de Grondwet weggemaakt en is dit artikel dienovereenkomstig aangepast (zie Artikel I sub K). De constitutionele toetsingsbevoegdheid houdt geen "formele toetsing" in niet nagegaan mag worden, of ten aanzien van totstandkoming van de wet de daarvoor geldende procedure-voorschriften zijn nageleefd, aangezien deze bevoegdheid alleen aan de Assemblée is voorbehouden.

In de tweede plaats is het wenselijk, dat aan het Constitutioneel Hof ook de bevoegdheid tot "(concrete) casuïstiek" wordt toegekend: het beoordelen, of besluiten van overheidsorganen wel verenigbaar zijn met één of meer der fundamentele rechten en vrijheden van de mens (de grondrechten, in Hoofdstuk V genoemd); derhalve het functioneren als een "Hof voor Mensenrechten", waaraan klachten over werkelijke of vermeende schendingen van mensenrechten door overheidsorganen ter beoordeling kunnen worden voorgelegd (artikel 144 lid 2 sub b). Dit "individuele klachtrecht" is reeds in de Grondwet geregeld: de rechter is namelijk bevoegd, indien hij in een concreet aan hem voorgelegd geval toepassing van een bepaling van de wet strijdig oordeelt met één of meer der grondrechten, de toepassing daarvan voor dat geval ongeoorloofd te verklaren (artikel 137).

"Het verschil met de bevoegdheid van het Constitutioneel Hof is, dat bij de door dit Hof geconstateerde strijdigheid de wettelijke bepaling of het besluit van het betrokken overheidsorgaan wordt geacht onverbindend te zijn (artikel 144 lid 3), dus ongeldig voor alle gevallen, terwijl de rechter de toepasselijkheid van de gewraakte bepaling slechts voor dat speciale geval ongeoorloofd verklaart, zodat de bepaling zelf verbindend blijft"

Wat de samenstelling van het Constitutioneel Hof betreft, is — gelet op het staatsrechtelijk karakter van dit orgaan — bepaald, dat de voorzitter en de vice-voorzitter en de drie leden en de drie plaatsvervangende leden op voordracht van De Nationale Assemblée door de President voor een periode van vijf jaren worden benoemd (artikel 144 lid 1). Voor deze benoemingsprocedure is aansluiting gezocht, enerzijds bij het daaromtrent bepaalde in de Grondwet van 1975 (artikel 139), en anderzijds bij de bepalingen van de vigerende Grondwet ten aanzien van de Rekenkamer, van welk onafhankelijk financieel controle-orgaan de voorzitter, de leden en de plaatsvervangende leden eveneens op voordracht van De Nationale Assemblée door de President voor een periode van vijf jaren worden benoemd (artikel 150). Uiteraard moeten nadere regels met betrekking tot zowel de samenstelling, de inrichting en de werkwijze van het Constitutioneel Hof als de rechtsgevolgen

van beslissingen van dit onafhankelijk constitutioneel toetsingsorgaan bij wet worden vastgesteld (artikel 144 lid 4).

9. Overige Wijzigingen

Behalve de hiervoren besproken inhoudelijke wijzigingen van de Grondwet, zijn daarin ook andere noodzakelijk gebleken of wenselijk geachte wijzigingen aangebracht:

- een aantal wijzigingen is noodzakelijk, vermits daarvoor in aanmerking komende artikelen in overeenstemming met de inhoudelijke wijzigingen moeten worden aangepast,
- voorts zijn sommige wijzigingen noodzakelijk uit een oogpunt van juridische systematiek, opdat er geen onduidelijkheid bij de interpretatie van bepaalde artikelen ontstaat,
- andere wijzigingen zijn noodzakelijk, om onduidelijke of minder juiste formuleringen — van juridisch-technische en redactionele aard — weg te maken; ook zijn wetgevingstechnische onjuistheden gecorrigeerd — teneinde de inhoud van de artikelen beter op elkaar af te stemmen — en zijn geen enkel juridisch of ander nut dienende bepalingen geschrapt;
- tenslotte zijn bepaalde taalkundige onjuistheden of onduidelijkheden weggemaakt en ontsierende taalfouten gecorrigeerd.

Vele van de hiervoren bedoelde wijzigingen spreken voor zichzelf, zodat daarop niet nader behoefte te worden ingegaan. Van enkele wijzigingen lijkt het wel wenselijk, dat deze kort worden toegelicht:

- het is systematisch gezien juister, dat artikel 32 ("Rechten van Ondernemers") onder een aparte "Zesde Afdeling A" wordt gebracht, daar dit onderwerp niet in de Zesde Afdeling thuishoort (zie Artikel V lid 1 sub f); ook is het beter de artikelen 125 t/m 127 — die in de Vierde Afdeling ("Onderministers") zijn opgenomen — in een afzonderlijke Vijfde Afdeling onder te brengen (zie Artikel II sub

- K); evenzo is het correcter, om "Inwerkingtreding van de Staatsorganen" en "Bekrachtiging, Bekendmaking en Inwerkingtreding" — die geen afzonderlijke hoofdstukken zijn — als Derde en Vierde Afdeling in Hoofdstuk XXVII "Overgangs- en Slotbepalingen" onder te brengen (zie Artikel V lid 1 sub p);
- op een aantal plaatsen is er sprake van afleggen van een "eed of belofte" (artikelen 65, 67, 93, 114, 125); aangezien het eerste deel van de formule geen "belofte" doch een "verklaring" is, is nu telkens "eed of verklaring en belofte" gebezigd (zie Artikel I sub C en sub E. Artikel II sub B, sub F en sub M);
  - voor de uniformiteit is overal "navolgende" vervangen door "volgende" (vergelijk b.v. de artikelen 65 en 125 met de artikelen 93, 114, etc.); ook is naar uniformiteit van spelling gestreefd (vergelijk b.v. de artikelen 6 sub f en 48 lid 1 met de artikelen 5 lid 3, 39 lid 2, 48 lid 3, etc.);
  - abusievelijk is in artikel 74 (uitvoerende taken van de Assemblée) niet vermeld: het benoemen, schorsen en ontslaan van haar griffier (artikel 87 lid 1); het artikel is hiermee en met twee andere onderdelen aangevuld (zie Artikel I sub J);
  - in artikel 80 lid 2 (onschendbaarheid van de wet) is slechts één uitzonderingsgeval vermeld; thans zijn daarin ook de andere twee (artikelen 106 en 144 lid 2) opgenomen (zie Artikel I sub K); ook is artikel 150 in overeenstemming met het bepaalde in artikel 74 sub b gebracht (zie Artikel V lid 1 sub n);
  - in artikel 97 lid 1 is ten onrechte vermeld "de voorzitter en de overige leden", aangezien de President zelf voorzitter van de Staatsraad is en geen lid (artikel 90 lid 1); deze onjuistheid is nu weggemaakt (zie Artikel II sub C);
  - in artikel 54 lid 2 sub c is het woord "plaatselijke" geschrapt, daar dit aanleiding tot misverstand kan geven (zie Artikel V lid 1 sub m); in artikel 170 lid 2 is abusievelijk "Staatsblad" vermeld; dit is nu door "Advertentieblad" vervangen (zie Artikel III sub I);

- artikel 176 is vervallen verklaard, niet alleen omdat het onjuist is dat een regionale commissaris bij wet wordt benoemd, maar ook omdat in de praktijk aan zodanige functionaris geen behoefte bestaat (zie Artikel III sub K);
- artikel 43 is nu anders geredigeerd (zie Artikel V lid 1 sub i), daar deze bepaling vrijwel letterlijk in artikel 154 lid 1 voorkomt; in de artikelen 159 en 164 zijn overbodig opgenomen woorden geschrapt (zie Artikel III sub F en sub G).

10. Slotopmerking

Gelijk uit het voorgaande blijkt, is van de gelegenheid — dat uit principiële overwegingen de Grondwet op een aantal fundamentele punten moet worden gewijzigd — gebruik gemaakt om andere nodig gebleken of wenselijk geachte wijzigingen aan te brengen.

Vermits hiervoren een uitvoerige uiteenzetting van de voorgestelde wijzigingen — vooral die met betrekking tot de staatsorganen — is gegeven, is van een artikelsgewijze toelichting afgezien.

Paramaribo, 9 december 1991

De Minister van Justitie en Politie,
S.K. GIRJASING.